

incontinentia, quæ contra naturam est, propter quam ira Dei venit in filios diffidentia, deprehensi fuerint laborare, a clero deiciantur, vel ad agendam in monasteriis poenitentiam detrudantur.

» § II. Verum ne tanti flagitii contagium impunitatis spe, quæ maxima peccandi illecebra est, fidentius invalescat, clericos hujus nefarii criminis reos, gravius ulciscendos deliberavimus, ut qui animæ interitum non horrescunt, hos certe, deterreat civilium legum vindex gladius sæcularis.

» § III. Itaque quod nos jam in ipso Pontificatus nostri principio hac de re decrevimus, plenius nunc fortiusque persequi intendentes, omnes et quoscunque presbyteros, et alios clericos sæculares, et regulares cujuscunque gradus, et dignitatis, tam dirum nefas exercentes omni privilegio clericali, omnique officio, dignitate et beneficio ecclesiastico præsentis canonis auctoritate privamus. Ita ut per judicem ecclesiasticum degradati, potestati sæculari tradantur, qui de eis illud item capiat supplicium, quod in laicos hoc in exitio devolutos, legitimis reperitur sanctionibus constitutum.

» Nulli ergo, etc.

» Datum Romæ apud S. Petrum, anno Incarnationis Domini 1568, tertio Calendas septemb. Pont. nostri anno 3. »

92. *Conditiones quædam requisitæ ad ejus obligationem.* — Notat tamen circa hanc Bullam Barbosa in c. Clerici, 4, de Excess. prel., ad incurrendas pœnas præsertim degradationis requiri primo, ut clericus sæpius exercuerit sodomiam. Secundo, ut sit perfecta sodomia. Tertio, ut præcedat sententia condemnatoria, vel saltem declaratoria criminis. De quibus amplius vide apud Barbosa, loc. cit.

Cæterum quantæ malitiæ, et turpitudinis sit sodomia, vide amplius apud theologos. (ADNOTATIONES XXVII et XXVIII.)

TITULUS XVII.

De raptoribus, incendiariis, et violatoribus ecclesiarum.

1. *Ratio ordinis.* — Post crimina sexto præcepto adversa, pergit compilerator juris

canonici ad crimina septimo præcepto prohibita, quibus proximus læditur in bonis fortunæ, quod inter alios faciunt raptores incendiarii, violatores ecclesiarum, fores, usurarii, etc., de quibus in præsentibus, et subsequentibus rubricis agitur. Et quamvis in præsentibus rubricis sit etiam sermo de raptu mulierum, prout est species luxuriæ, nihilominus tamen, quia hic idem raptus etiam injuriam et injuriam tertii in se continet, de eodem non incongrue cum aliis peccatis septimo præcepto adversis hic tractatur. Hinc ponitur:

§ I.

DE RAPTO, AC RAPINA ET RAPTORIBUS, TAM PERSONARUM, QUAM RERUM.

2. *Raptus personæ, prout est species luxuriæ, quid?* — Quæritur I. Quid, et quibus pœnis sit subjectus raptus personæ, prout est species luxuriæ, et quid distinctum a raptu constituyente impedimentum matrimonii? Resp. I. Raptus est violenta abductio virginis, vel alterius honestæ femine solutæ vel ligatæ libidinis exercendæ gratia de loco in locum moraliter diversum. Ita in re communis, arg. l. un. c. de Raptu virg. Explicatur definitio.

3. *Debet fieri cum violentia.* — Dicitur primo violenta abductio; quia si puella sui juris, seu sub nullius amplius potestate, constituta libere consentiat, raptus non est, uti cum D. Thoma 2, 2, q. 154, art. 7. Sanchez, lib. VII, de Matrim., disp. 12, num. 6, communiter tenent, tam theologi, quam canonistæ, arg. l. Quo naufragium, 3, § 5, ibi: Rapi autem sine vi non potest, et c. Cum causa, 6, h. t. ubi summarium sic habet: Raptus non dicitur, ubi volens abducitur.

4. *Nec obstat, quod dicitur cit. l. un. de raptu virg.* Huic pœnæ subjaceat, qui sive volentibus, sive nolentibus virginibus, sive aliis mulieribus tale facinus fuerit perpetratum; quia textus hic supponit feminam abductioni sententiam esse inductam vel minis, vel importunis et dolosis precibus, aut promissionibus vim quamdam importantibus, l. I, § 3, ff. de Servo corrupt. Guttierrez, can. quæst., lib. I, cap. xxxvii, num. 21 et alii. Quare, nisi puella ipsamet fateatur, se absque dolo, minis, aut importunis precibus libere consensisse abductioni, onus probandi incumbit raptori, prout cum Mascardo

probat Gonzalez in c. fin. h. t., arg. cit., l. un. ibi: § 2. Quia hoc ipsum velle mulierum ab insidiis nequissimis hominis, qui meditatatur rapinam, inducitur; nisi etenim eam sollicitaverit, nisi odiosis artibus circumvenierit, non faciet eam velle, in tantum dedecus sese prodere.

5. *Circa virginem, vel aliam honestam feminam.* — Dicitur secundo virginis, vel alterius honestæ femine, quia abductio etiam violenta femine minus honeste viventis, v. g. meretricis notoriæ, raptus proprie et stricte loquendo non est, ac propterea nec ordinariæ, sed extraordinariæ duntaxat pœnæ, arbitrio judicis infligendæ subjacet. Clarus, § Raptus, n. 5. Farinacius, q. 245. a n. 135. Sanchez, lib. VII, de Matrim., disp. 12, n. 23. Covarruvias, Variar. resolut., lib. III, cap. xiv, numer. 2, in fine, arg. l. un. c. de Raptu virg.

6. *De loco in locum moraliter diversum.* — Dicitur tertio de loco in locum moraliter diversum; quia si honesta puella vel femina non saltem ab una domo, v. g. paterna ad aliam, sed ab uno duntaxat cubiculo ad aliud ejusdem domus, vel a loco patenti ad secretum, occultandæ libidinis causa rapitur, proprie raptus non est, sed stuprum præcise præsertim, si ita abducta violenter opprimitur. Farinacius, Prax. crim., cit. q. 145, n. 74. Sanchez, loc. cit. n. 20. Clarus, § Raptus, num. 1, dicens esse omnium, can. Lex illa, 3, cau. 36, q. 1.

7. *Libidinis exercendæ gratia.* — Dicitur quarto libidinis exercendæ gratia. Nam si ex alia, quacunque causa fiat, raptus proprie loquendo non est, nec ordinariæ pœnæ illius subjectus, ut cum Claro § Raptus n. 1, bene docent Sanchez lib. VII, de Matrim., nu. 17. Decius Consil. 234, n. 8, et alii. Notandum tamen cum Sanchez, et Claro loc. cit. quod si quis feminam libidinis causa rapiat, pœnæ ordinariæ subjaceat, etsi postea ab explenda libidine impediatur.

8. *Pœna raptus de jure civili.* — Resp. II. Pœnæ raptus proprie dicti a jure civili sunt sequentes, videlicet pœna mortis, adeo ut raptor, et omnes ad raptum opem aliquam ferentes in ipso raptu deprehensi, a parente, marito, cognatis aut propiis, quis raptæ impune possint occidi: postea vero legitime convicti ultimo supplicio affici, non obstante quacunque reorum appellatione. Ulterius omnia bona tam mobilia, quam immobilia raptoris, et præbentium eidem opem ad

raptum, amittuntur, et raptæ addicuntur. Ita expresse statutum habetur sæpe cit. l. un. c. de Raptu virg. ad quam utpote valde longam, brevitatis causa lectorem remittimus.

9. *Et de jure canonico statutæ.* — Resp. III. Raptus proprie dicti, prout est species luxuriæ admixtam injuriam habens, pœnæ jure canonico statutæ sunt, quod si laicus sit raptor, excommunicatur; si vero clericus, a gradu, et ordine clericali deiciatur. can. 1, et seqq. cau. 36, q. 1, et c. Si quis, 4, de Purgat. canon.

10. *De raptu personæ in ordine ad contrahendum matrimonium. Remissive.* — Referunt huc aliqui etiam pœnas a concilio Tridentino Sess. 24, de Reformat. Matrim. cap. vi, statutas contra Raptores. Verum hæc pœnæ non contra hunc solius libidinis causa, factum raptum videntur statutæ, sed contra illum, qui fit fine et intentione raptam ducendi in matrimonium, ut cum aliis probabiliter docent Sanchez lib. VII, de Matrim. Disp. 13, n. 3. Layman, Guttierrez, et alii; quod idem etiam nos docuimus lib. IV, tit. I, § X, n. 377, in quo § etiam reliqua de raptu ad contrahendum matrimonium facto tradidimus, ubi proin vide.

11. *Rapina rerum, quid?* — Quæritur II. Quid sit, et quibus pœnis subjaceat rapina, et raptor rerum? Resp. I. Quamvis rapina large loquendo sumatur pro omni illicita usurpatione rei alienæ sive occulte, sive manifeste facta, arg. can. Si quis, 10, cau. 14, q. 4, ibi: Si quis usuram acceperit, raptum fecit, et can. Si quis, 6, ead. cau. q. 5, ibi: Si quid invenisti, et non reddidisti, rapuisti. Proprie tamen loquendo, rapina est rei alienæ mobilis injusta oblatio, per vim facta. Ita in re communis, et patebit declarando definitionis verba.

12. *Debet fieri circa rem alienam.* — Dicitur primo: rei alienæ; quia qui rem suam propriam, vel quam saltem putat esse suam, ab alio possessam aufert, rapinam proprie non committit, nec pœnas illius incurrit, sed illas, quæ l. Si quis 7 C. Unde vi. decretæ sunt in illos, qui propria auctoritate violenter auferunt res ab alio possessas.

13. *Debet fieri circa rem mobilem.* — Dicitur secundo: mobilis: quia res immobiles non auferri vel rapi, sed invadi dicuntur § 1, in fine Institut. de vi bonorum raptorum. Hinc invasionem patiens in bonis immobilibus non habet actionem vi bonorum

raptorum positam cit. § 1. Instit. de vi bonorum raptor. Sed succurritur illi per interdictum unde vi, l. 1, ff. de Vi, et vi armata; vel per publicum iudicium legis Juliae, l. In eadem causa, 3. ff. ad Leg. Jul. de vi publica.

14. *Fieri potest circa rem etiam minimam.* — Caeterum rapina circa rem mobilem committi potest in quavis re cujuscunque etiam minimi pretii; cum delicta non aestimentur ex objecto, et parvitate materiae; sed pravitate affectus, et scelerato animo: prin. Institut. de vi bonorum raptorum, ibi: Etiam si quis unam rem licet minimam rapuerit.

15. *Debet autem fieri injuste.* — Dicitur tertio injusta (alii ponunt dolosa) ablatio; quia qui rem alienam juste et legitime violenter aufert, uti hostis in bello justo, officialis, vel alius auctoritate magistratus, constitutus in extrema necessitate crimen rapinae utique non contrahit. Molina de I. et I. Tr. 2, disp. 682, n. 7, et alii communiter per vulgaria.

16. *Et per vim.* — Dicitur quarto per vim facta; quia si vis non adhibetur, sed res clam, et dolose aufertur, non rapina, sed furtum est. Nam per vim rapina, distinguitur a furto, prin. Instit. de Vi bonorum raptor. Ob quam injustam vim, seu violentiam rapina etiam gravius peccatum est, quam simplex furtum, can. Penale, 13, cau. 14, q. 5, ibi: Poenale est, occultum occulte auferre, multo majoris poenae est, visibiliter eripere. Unde etiam furtum improbius vocatur, l. Praetor ait. 2, § 10, ff. De prin. Instit. de vi bonorum raptor. eo quod per rapinam duplex injuria inferatur proximo, una in rebus, altera in persona et honore, dum rem eidem extorquendo violentia adhibetur.

17. *Cum, vel sine armis.* — Caeterum non refert, an vis armis, vel sine armis interatur l. Praetor ait. 2, § 1, ff. eod. Imo etsi nulla vis actu inferatur, dummodo raptorem mobilem palam auferant, parati vim inferre, si eis resisteretur, rapina est l. 1, § 9, ff. eod. Farinac. Prax. crim. q. 166, n. 34. Carpz. p. 2. Prax. crimin. q. 9, n. 38.

18. *Pœna rapinae, si contra eam civiliter agatur.* — Resp. II. Poenae de jure civili contra rapinam, et raptorem statutae, si agatur civiliter intra annum, est restitutio in quadruplum, ita ut praeter rem ablatam

eamdem in triplo adhuc pretii, vel aestimationis compensare, post annum vero, non nisi ipsam rem rapina, ablatam, vel aestimationem illius una cum refusione lucri cessantis, et damni emergentis restituere debeat raptor, prin. Instit. de vi bonorum raptor. ibi: Est intra annum quadrupli, post annum simplici, concordat l. 1, et l. 2, § 13, ff. eod. ac l. 2, datur etiam actio contra raptorem furti.

19. *In foro interno raptor ante sententiam iudicis plus restituere non tenetur, quam quod rapuit.* — In foro conscientiae tamen raptor ante sententiam iudicis plus, quam rapuit, restituere non tenetur, uti cum D. Thoma 2, 2, q. 62, art. 4, in corpore, habet communis theologorum; post sententiam tamen tenetur eidem acquiescere.

20. *Pœna criminalis, si rapina committatur cum armis.* — Resp. III. Si agatur criminaliter contra raptorem rerum, distinguendum est, an cum vel sine armis rapinam commiserit; si cum armis rapuit, poenam capitalem incurrit l. penult. ad Leg. Jul. de vi publ. et ordinat. Caroli V, art. 126, quae poena vel maxima procedit in grassatoribus et spoliatoribus itinerantium, qui, si praeter rapinam etiam vulnerant, torquent, vel occidunt, rotæ supplicio; si simpliciter rapiunt, solo capite plectuntur, uti habet citata constitutio Carolina art. 126, 130 et 137.

21. *Pœna criminalis, si rapina committatur sine armis.* — Si vero sine armis rapina committitur, poena illius est amissio tertiae partis bonorum, dignitatis item et honoris, una cum infamia, § Item Lex Julia. 8. Instit. de publ. Judic. l. 1, prin. ff. de vi privata. Juncta l. 2. C. eod. Ordinatio tamen Carolina raptorem indistincte gladii, vel alia mortis poena juxta loci consuetudinem afflicti jubet, art. 126.

22. *Pœna raptorum jure canonico statuta.* — Resp. IV. De jure canonico poena raptorum est excommunicatio inferenda ab episcopo loci, ubi rapina committitur, etsi raptor sit alterius diocesis, a qua absolvi etiam a proprio episcopo non potest, nec recipi ab eo, sed per episcopum excommunicantem remitti debet, nisi plene satisfecerit, c. 1, h. t. Quod si raptor in ipsa rapina moriatur, vel satisfacere nolens decedat, tanquam in peccato mortali defunctus caret sepultura ecclesiastica, c. Super eo, 2, h. t. et c. Fures. 2, de Furt.

23. *Pœna spoliantium bona naufragantium.* — Illi vero, qui spoliant naufragos Catholicos in mari, ipso facto incurrunt excommunicationem Bullae Coenae, casu 4. Pariter excommunicationem Bullae Coenae ipso facto incurrunt latrunculi maritimi, infestantes mare ad ditionem Romanae Ecclesiae pertinentes, casu 3. Illi insuper, qui Christianos naufragium patientes (quibus secundum regulam fidei auxilio esse tenentur) damnata cupiditate spoliant rebus suis; nisi ablata reddiderint, excommunicationi se noverint subjacere, uti statuitur in concilio Lateran. relato c. Excommunicationi, 3, h. t. qua tamen excommunicatione non teneri eos, qui bona naufragantium haereticorum, Judaeorum, Saracenorum, aut aliorum infidelium spoliant: nam licet et hi male agant ita spoliando, et ad restitutionem teneantur, tamen verisimile non est concilium per poenam excommunicationis specialiter protegere voluisse bona hostium Ecclesiae. Castro Palao, tract. 29, disp. 3, p. 5, n. 8. Bonacina de Censuris, disp. 1, q. 5, pun. 3.

24. *Latrones et grassatores privantur insuper asylo.* — Porro latrones publici, et viarum grassatores, praeter jam allegatas canonicas poenas, etiam illam incurrunt, quod priventur jure asyli, adeo ut fugientes ad loca sacra etiam vi extrahi inde possint. De quibus amplius vide lib. III, § IV, a numer. 90.

§ II.

DE INCENDIARIIS, ET VIOLATORIBUS ECCLESIAE.

25. *Incendarius proprie loquendo, quis?* — Queritur I. Quid sit incendarius et quibus poenis subiaceat? Resp. I. Incendarius proprie, et ad propositum loquendo, germanice Brenner, item Mordbrenner est, qui dolo malo, ex odio, vel vindicta, vel alio commodi aut lucri consequendi gratia, civitatem, oppidum, pagum, praedium, aedes, vel alia bona aliena, ut segetes, acervos fructuum, foeni, lignorum, sylvam, etc., supposito igne incendunt, vel ad hoc scienter praestant consilium, aut auxilium. Ita in re communis. arg. can. Pessimam. 32, cau. 23, q. 8, et l. Qui aedes. 9, ff. de incendio et ruina, ibi: Appellatione aedium omnes species aedificii continentur. Cum Concordantiis.

26. *Talis non est, ex cujus negligentia, vel*

imprudencia, et non data opera incendium oritur. — Dicitur notanter, qui dolo malo, data opera, etc., quia, si incendium non ex dolo malo, et data opera, sed casu tantum, vel ex negligentia, et imprudencia, etsi cum culpa aliqua etiam lata, vel levi, vel levissima contingit, incendarius proprie talis non est, nec poenae ordinariae illius subest, qui sua culpa est causa tali incendii, uti dicitur intra n. 28. Multo minus incendarius dici potest, qui auctoritate legitima, vel ex mandato illius, qui potestatem habet, incendit eas, etc.

27. *Pœna incendiarum proprie talis.* — Resp. II. Quoad poenam incendiarum dolo malo, data opera incendium causantis de jure civili ita statutum habetur, l. qui aedes. 9, ff. de Incendio, et ruina. ibi: Qui aedes, acervumve frumenti juxta domum positum combusserit, vinctus, verberatus igne necari jubetur, et l. fin. ff. de Incendio et ruina ita statutum habetur: Qui data opera in civitate incendium fecerint, si humiliori loco sint, bestiis objici solent; si aliquo gradu id fecerint, capite puniuntur, aut certe in insulam deportantur: ubi Glossa fin. addit, ut igne cremantur. Item l. Capitalium. 28, § 12, ff. de Penis, ita statuitur: Incendarii capite puniuntur, qui ob inimicitias, vel praedae causa incenderunt quid intra oppidum, et plerumque vivi exurantur: qui vero casam aut villam, aliquo levius. Jam vero per Constitutionem Caroli V, art. 125. Incendarii dolosi omnes indistincte vivi concremandi veniunt.

28. *Pœna illius, qui sine dolo ex negligentia vel imprudencia aliqua lata, levi, levissima culpa incendium causavit. Nulla culpa equiparatur dolo.* — Resp. III. Qui incendium sine dolo, ex sola negligentia, vel imprudencia cum culpa tamen sive lata, sive levi, sive levissima causarum, ad poenam ordinariam nullo jure tenentur, bene vero de jure civili ad reparationem damnorum inde secutorum, et aliam ordinariam mitiorem poenam arbitrio iudicis imponendam, arg. l. Qui aedes. 9, ff. de Incendio et ruina, l. Capitalium, 28, § 12, de Penis. Ratio autem, cur etiam ex causa lata non teneatur ad poenam ordinariam, est, quia haec non nisi ob incendium ex dolo malo commissum incurritur, per jura citata. Dolo autem nulla culpa equiparatur, l. in lege Cornel. 7, juncta Glossa § Culpa lata, ff. ad Leg. Cornelianam de Sicar. Clarus § fin. quæst. 84, num. 1,